

Marcin Liberacki, Zbigniew Kuźniar

Oficerowie logistyki jako elita wojska polskiego w systemie bezpieczeństwa państwa

Kultura Bezpieczeństwa. Nauka-Praktyka-Refleksje nr 22, 240-252

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

KULTURA BEZPIECZEŃSTWA
NAUKA – PRAKTYKA – REFLEKSJE
NR 22, 2016 (240–252)

OFICEROWIE LOGISTYKI JAKO ELITA
WOJSKA POLSKIEGO W SYSTEMIE
BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA

LOGISTICS OFFICERS AS ELITE OF POLISH
ARMY IN THE STATE SECURITY SYSTEM

MARCIN LIBERACKI

Sztab Generalny Wojska Polskiego w Warszawie

ZBIGNIEW KUŹNIAR

Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Lądowych
im. gen. Tadeusza Kościuszki we Wrocławiu

ABSTRACT

This publication presents selected theories relating to the elites who have released their relationship with individuals performing professional roles logistics officers of the Polish Army. Importance of play in the article content relating to the method of recruitment to the military elite. The issue has taken place in areas of interest to researchers in various fields, including social sciences. It seems that factors such state of affairs be found in the constant changes affecting the institution that is the army. The interest is also affected by such external factors, which include situations caused annexation must be part of the territory of Ukraine, as well as the creation of an Islamic state. Presented to demonstrate the necessity of considering the existence of adequate power in societies, boil down to making the most important decisions and related occupied by members of the elite position.

KEY WORDS

professional role, elite, officer

ABSTRAKT

Niniejsza publikacja prezentuje wybrane teorie odnoszące się do elit, które mają ukazać ich związek z jednostkami wykonującymi role zawodowe oficerów logistyki Wojska Polskiego. Istotne znaczenie w artykule odgrywają treści odnoszące się sposobu rekrutacji do elit wojskowych. Podjęta problematyka znajduje miejsce w obszarach zainteresowania naukowców z różnych dziedzin, w tym nauk społecznych. Wydaje się, że czynników takiego stanu rzeczy należy doszukiwać się w nieustannych przemianach dotyczących instytucji jaką jest armia. Na zainteresowanie takie wpływają także czynniki zewnętrzne, do których zaliczyć trzeba sytuacje spowodowane aneksją części terytorium Ukrainy, jak również powstaniem państwa islamskiego. Zaprezentowane rozważania ukazują niezbędną istnienie w społeczeństwach odpowiedniej władzy, prowadzącej się do podejmowania najbardziej istotnych decyzji i związanej z zajmowaną przez członków elity pozycją.

SŁOWA KLUCZOWE

rola zawodowa, elita, oficer

WSTĘP

Sformułowanie odnoszące się do elit w ogóle, jest dzisiaj dość silnie nadużywane. Często możemy bowiem spotkać doniesienia w środkach masowego przekazu, odwołujące się do wojska jako elity. Kierowane są one najczęściej do oficerów zawodowych, choć nie tylko. Pojęcie to jest używane i kojarzone także w kontekście grupy wybrańców, jak często nazywa się żołnierzy, biorących udział w wykonywaniu specyficznych zadań. Chodzi tu przede wszystkim o jednostki kierowane poza granice kraju i biorące udział w misjach pokojowych, stabilizacyjnych, szkoleniowych i innych. Jednak czy o wszystkich biorących udział w takich przedsięwzięciach możemy mówić jako o elicie? Na przykład w misjach w Afganistanie brało udział dotychczas ponad dwadzieścia tysięcy żoł-

nierzy, tak oficerów, jak podoficerów i szeregowych. Czy wobec powyżej użytego stwierdzenia wszyscy oni stanowią elitę? Może są nią wyłącznie przedstawiciele wojsk specjalnych, których działania na misjach stanowią zupełną specyfikę i okryte są oczywistą poufnością? Biorąc jednak pod uwagę wypełnianie swoich funkcji „bojowych”, trudno nie zgodzić się ze stwierdzeniem, że inni żołnierze, biorący udział w patrolach, konwojach i ochronie bazy, także na swój sposób stanowią, zgodnie z powyższym rozumowaniem, elitę. Być może należałoby stwierdzić, iż stanowią ją wszyscy oficerowie, wykonujący swoje role zawodowe w tym zhierarchizowanym środowisku. Tylko czy elitą może być około 25% liczebności całego wojska? Równie dobrze, w wielkim uproszczeniu, można byłoby stwierdzić, że czwarta część naszego społeczeństwa także ją stanowi. Niewątpliwie jest to kompletna niedorzeczność i stoję na stanowisku, że niestety nie każdy oficer, biorąc pod uwagę różnorodne czynniki (materiałne, zajmowaną pozycję w strukturach organizacji, prestiż) może być zaszeregowany do tej ekskluzywnej grupy.

Patrząc na powyższe dochodzę więc do wniosku, że należy podjąć inną drogę do wyjaśniania i pojmowania elit funkcjonujących w wojsku. W niniejszej publikacji chciałbym odnieść się do grupy szczególnej, a mianowicie tej części żołnierzy logistyki, którzy mogą być traktowani jako elita, w świetle zaprezentowanych w treści publikacji teorii.

ELITA – ROZWAŻANIA TEORETYCZNE

Od wieków istnieje silne społeczne zapotrzebowanie na istnienie ludzi, których chcemy podziwiać ze względu na różnorodne zalety. Dla jednych mogą to być cechy wynikające z ich przymiotów intelektualnych, natomiast dla innych z zajmowanej pozycji w strukturze społecznej, umiejętności czy kompetencji. Przyjęło się, że elita jest stałą częścią każdego społeczeństwa i odgrywa znaczącą rolę w jego kształtowaniu i reprodukcji. Elitaryzm wyodrębnia zatem pewne grupy obywateli, posiadające wyjątkowe atrybuty, związane z ich przywilejami, wiedzą oraz kwalifikacjami. Każda zatem społeczność jest zarządzana przez elity. Ten swoisty elityzm towarzyszy człowiekowi już od czasów, kiedy zaczął skupiać się w małe grupy, ułatwiające przetrwanie.

Termin *elita* pochodzi z języka francuskiego i oznacza grupę ludzi, która wyróżnia się spośród otoczenia cechami uznawanymi za istotne w da-

nym społeczeństwie, jak również korzystająca z określonych uprawnień¹. Według Janusza Sztumskiego termin ten współcześnie może być analizowany na kilku płaszczyznach. Po pierwsze, w języku potocznym, oznacza (...) zespół ludzi wyróżniających się pod jakimś względem w swoim otoczeniu i dlatego uznawanych za wybornych czy najprzedniejszych². Po drugie, zgodnie z podejściem naukowym, terminem tym (...) określa się różne gremia przywódcze, wyróżniające się wśród mas ludzkich danego społeczeństwa, spośród których zostają owe gremia wyłonione poprzez różne selekcje społeczne, jak np. konkursy, wybory, plebiscyty itp. sposoby³.

Istotne dla niniejszego opracowania jest także przybliżenie znaczeń tego słowa w ujęciu socjologicznym. Otóż elita może być ujmowana jako (...) zbiór osób zajmujących kluczowe pozycje w strukturze władzy, których decyzje mają wpływ na całokształt życia danego społeczeństwa (...). Są to więc ludzie, którzy pełnią jakieś liczące się funkcje we władzach państwowych, w istniejących partiach politycznych, organizacjach gospodarczych, kulturalnych (...) lub w innych strukturach oddziałujących na życie danego społeczeństwa⁴.

Kolejne znaczenie tego terminu jest pojmowane jako (...) zbiór osób zajmujących najwyższe miejsca na skali autorytetu lub prestiżu ważnej dla danego społeczeństwa⁵. Dzieje się tak za pomocą dokonania osiągnięć w jakiejś dyscyplinie, posiadanego bogactwa, swojego pochodzenia lub pokrewieństwa. W wyniku akceptacji, jednostki te mogą zajmować w różnorodnych strukturach najwyższe w hierarchii pozycje społeczne.

J. Sztumski wyodrębnia także trzecie rozumienie tego pojęcia. Odnosi się ono do tak zwanych elit lokalnych, które zostają wyodrębnione ze względu na kultywowane tradycje i zwyczaje⁶.

Interesujące podejście w badaniach nad elitami zaprezentował Wilfredo Pareto. Otóż sądził on, iż podejmowana przez jednostki aktywność i wykazywana inicjatywa powoduje osiągnięcie i zajmowanie wysokiej pozycji

¹ Zob.: W. Sokół, M. Żmigrodzki, *Elity polityczne*, [w:] *Wprowadzenie do nauki o państwie i polityce*, B. Szmulik, M. Żmigrodzki (red.), Wydawnictwo Naukowe UMCS, Lublin 2010, s. 455.

² J. Sztumski, *Elity ich miejsce i rola w społeczeństwie*, „Śląsk” Sp. z o.o. Wydawnictwo Naukowe, Katowice 2007, s. 10.

³ *Ibidem*, s. 10–11.

⁴ *Ibidem*, s. 18.

⁵ *Ibidem*, s. 19.

⁶ *Ibidem*.

w strukturze społecznej. Właśnie nieustanne działanie umożliwia sprawowanie funkcji kierowniczych przez jednostkę w określonej sferze. Na uwagę zasługują także inne czynniki, jakie powinien spełnić kandydat do zajmowania kluczowych pozycji. Należą do nich władza, szacunek, podziw oraz zamożność. V. Pareto w swojej koncepcji zwraca także uwagę na elementy odnoszące się do reprodukcji oraz dezintegracji elit, co komponuje się w koncept ich krążenia, którego był autorem⁷.

Utylitarne i niezbędne dla potrzeb opracowania jest przywołanie podejścia reprezentowanego przez Charlesa Wrighta Millsa. W swoich badaniach usystematyzował on rodzaje elit, które w Ameryce w następujący sposób były ulokowane od szczytu funkcjonującej hierarchii. Najwyższą pozycję zajmowały elity polityczne. Poniżej ulokowani byli potentaci wojskowi. Ta elita składa się z generałów i admirałów, którzy sprawują władzę nad siłami zbrojnymi oraz całą infrastrukturą niezbędną do ich funkcjonowania. W odniesieniu do naszej armii na jej czele znajdowałyby się Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego oraz Dowódca Generalny i Dowódca Operacyjny Rodzajów Sił Zbrojnych. Można dodatkowo włączyć w to gremium Komendanta Głównego Żandarmerii Wojskowej, Dowódcę Garnizonu Warszawa oraz Szefa Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych. Niżej w hierarchii znajdują się właściciele korporacji, główni dyrektorzy, milionerzy i multimilionerzy, sławy oraz stare, bogate nowojorskie rodziny z tradycjami, pełniące role śmietanki towarzyskiej. Najniżej w hierarchii umiejscowione były osoby cieszące się autorytetem i poważaniem, lecz tylko w społecznościach lokalnych⁸. Analizując powyżej zaprezentowany podział dostrzegamy, iż liczącą się triadę elity stanowią trzy bodaj najsilniejsze grupy sprawujące władzę. Należą do nich czołowi politycy, potentaci wojskowi oraz swoiści arystokraci świata korporacji.

Dostrzegając pewien dysonans pojęciowy, J. Sztumski w społecznościach rozwiniętych wyróżnia pewne elity, które nazywa strategicznymi. Są to grupy, dzięki którym możliwy jest rozwój we wszystkich dziedzinach funkcjonowania człowieka. Biorąc powyższe pod uwagę, zalicza do nich obecne elity polityczne, gospodarcze, wojskowe, naukowe, dyplomatyczne, sprawujące władzę moralną oraz zaspokajające uczuciowe i estetycz-

⁷ V. Pareto, *Uczucia i działania. Fragmenty socjologiczne*, A. Kojder (red.), Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1994.

⁸ Zob.: C. W. Mills, *Elita władzy*, Wydawnictwo Książka i Wiedza, Warszawa 1961.

ne potrzeby społeczeństwa⁹. Wejście do tych elit jest w społeczeństwach kapitalistycznych, w odróżnieniu od feudalnych, praktycznie możliwe dla wszystkich kandydatów. Formalnie nie mają znaczenia pochodzenie, posiadany majątek oraz pozycja społeczna zajmowana przez najbliższych członków rodziny. Lecz również w nowoczesnych społeczeństwach występują sytuacje, kiedy lepiej sytuowany jego członek ma zdecydowanie większą szansę na znalezienie się w tej grupie. Nierzadko jednostki pochodzące z ubogich sfer społecznych muszą posiadać intelekt znacznie przewyższający przeciętną, aby mogły zostać rekrutowane do elity.

Wiele podejmowanych dyskusji naukowych, dotyczących elit porusza problemy związane przede wszystkim z ich politycznymi odmianami. Zjawiska odnoszące się do szeroko pojętej władzy politycznej są zatem najczęściej utożsamiane z przynależnością do tej wyselekcjonowanej grupy. Sytuacja taka wynika zapewne z niedostatku warsztatu pojęciowego oraz braku jednoznacznych i miarodajnych definicji. Często literatura przedmiotu podaje, że elitę stanowią osoby lub grupy obdarzone szacunkiem i autorytetem, zwłaszcza w kwestiach o znaczeniu istotnym dla szerszego kręgu. Monika Senkowska-Gluck w zaprezentowanej historycznej analizie podaje, że do przedstawicieli takich grup zaliczyć można wyższe kręgi hierarchii urzędniczej, generalicję, intelektualistów oraz artystów¹⁰.

Analizując dostępną literaturę poświęcającą miejsce elitom można stwierdzić, iż w ich precyzowaniu dominują dwa poglądy. Jeden z nich zwraca uwagę na walory przypisywane konkretnym osobom, które wniosły duży wkład w rozwój danej dziedziny życia społecznego. Stąd, w tym przypadku, mówimy o elitach wojskowych, naukowych, artystycznych bądź politycznych. Drugie z kolei podejście definiuje ten rodzaj elity, która ściśle związana jest z władzą polityczną. W takiej sytuacji mamy na myśli elity władzy lub elity rządzące. Posiadają one niewątpliwy status wynikający z ich rozpoznawalności, nie tylko w środkach masowego przekazu, lecz także w odniesieniu do systemu posiadanych kompetencji w zakresie podejmowania decyzji politycznych. Składają się one z osób zajmujących predestynowane pozycje w hierarchicznym systemie władzy. Poprzez ich udział w gremiach zajmujących się sprawowaniem realnej władzy, kształ-

⁹ J. Sztumski, *op. cit.*, s. 33–34.

¹⁰ M. Senkowska-Gluck, *Pojęcie elity i jego przydatność do badań historycznych*, [w:] *Spółczesność polskie XVIII i XIX wieku. Studia o grupach elitarnych*, J. Leskiewiczowa (red.), PWN, Warszawa 1982, s. 11 i nast.

tują one całokształt życia społeczeństwa. Sądzę, że do tej grupy zaliczyć można jednostki zasiadające we władzach zasadniczych instytucji politycznych, ekonomicznych oraz wojskowych.

Przytoczone w treści artykułu ujęcia elit z pewnością nie wyjaśniają tej jakże złożonej problematyki. Patrząc na powyższe można zatem stwierdzić, iż stanowi ona pewną wyodrębnioną część społeczeństwa, która swoimi działaniami wpływa na funkcjonowanie ważnych dziedzin życia społecznego.

WYBRANE SPOSOBY REKRUTACJI OFICERÓW LOGISTYKI

Istotną kwestią, jaką poruszam w publikacji jest rekrutacja do kadr, które w perspektywie zajmować będą wysokie pozycje w jednej ze znaczących struktur, jaką jest wojsko. Funkcjonujący model edukacji oficera umożliwia obecnie udział w szeregach tej grupy dla szerokiej rzeszy rekrutów. Dziś nie jest ważne pochodzenie, ani status materialny. Coraz większe znaczenie mają posiadający dużą wiedzę, umiejętności i talenty merytokraci. Na takich właśnie oficerów liczy nie tylko polskie wojsko, lecz także całe społeczeństwo. Coraz częściej w mediach można usłyszeć głosy przywołujące polskich żołnierzy. Odbywa się to przy okazji trwającego konfliktu w Ukrainie i niepokojących wydarzeń, jakie mają miejsce na Bliskim Wschodzie.

W obliczu niestabilnej sytuacji międzynarodowej istotne jest właściwe wykształcenie oficerów, w tym logistyki Wojska Polskiego. Jest ono, w głównej mierze, oparte i uzależnione od kształtu edukacji i wyższego szkolnictwa wojskowego. Istota specyfiki edukacji wojskowej polega na tym, że kadra zawodowa musi sprostać wielu współczesnym wymogom – nie tylko wojskowym, ale również społecznym i ekonomicznym. Szczególna rola przypada korpusowi oficerskiemu, gdyż ze względów historycznych zawsze był on i jest w świadomości społeczeństwa polskiego kojarzony przede wszystkim z dążeniami niepodległościowymi i obroną suwerenności państwa. Systemowi edukacji wojskowej stawia się wysokie wymagania w zakresie wypracowania nowoczesnych, skutecznych modeli kształcenia i samodoskonalenia oficerów logistyki. Istotne jest więc właściwe, profesjonalne i wszechstronne ich przygotowanie, które staje się okolicznością sprzyjającą konstruowaniu i wdrażaniu nie tylko nowych rozwiązań, ale także efektywnego wykorzystywania dotychczasowych sposobów i procedur działania.

Odpowiedzią na to jest szkolenie przyszłych oficerów logistyki w ramach sześciomiesięcznego Studium Oficerskiego, które stanowi ścieżkę edukacyjną otwierającą kolejny, całkowicie nowy etap działalności wyższego szkolnictwa wojskowego. Ten model szkolenia obejmuje podoficerów zawodowych logistyki, posiadających dyplom uczelni cywilnych i tytuł zawodowy magistra. Realizowany jest on w Wyższej Szkole Oficerskiej Wojsk Lądowych im. gen. Tadeusza Kościuszki (dalej WSOWL).

Kandydaci na oficerów logistyki są poddawani procesowi rekrutacji do Studium Oficerskiego i muszą spełniać wiele kryteriów, tj. posiadać obywatelstwo polskie, być sądownie niekarani, posiadać odpowiednie predyspozycje psychiczne i fizyczne do pełnienia zawodowej służby wojskowej oraz pozytywnie zdać egzamin wstępny. Rygor ten obejmuje test z języka angielskiego, wychowania fizycznego oraz rozmowę kwalifikacyjną. Ponadto muszą oni pracować w Wojsku Polskim na podstawie kontraktu na pełnienie służby stałej oraz posiadać bardzo dobrą ocenę z opinii służbowej.

Ubiegający się o przyjęcie do Studium Oficerskiego w WSOWL podoficerowie zawodowi rejestrują się na stronie internetowej oraz składają dokumenty w określonym przez uczelnię terminie, za pośrednictwem dowódcy jednostki wojskowej, w której wykonują pracę.

Proces rekrutacyjny realizowany dla osób ubiegających się o studiowanie w Studium Oficerskim ma charakter konkursowy i odbywa się w następujących trzech etapach:

- 1) skompletowanie Teczki Akt Personalnych (TAP) kandydata,
- 2) egzamin wstępny, który składa się z testu z języka angielskiego oraz egzaminu ze sprawności fizycznej,
- 3) postępowanie końcowe polegające na przeprowadzeniu rozmowy kwalifikacyjnej.

Na zakończenie procesu rekrutacyjnego komisja sporządza listę rankingową w zależności od liczby uzyskanych punktów. O przyjęciu do uczelni decyduje miejsce na liście rankingowej kandydatów. Przyjęta i realizowana procedura rekrutacyjna WSOWL pozwala na precyzyjną selekcję do Studium Oficerskiego absolwentów wyższych szkół cywilnych. Realizowana selekcja ma więc na celu zaspokojenie potrzeb wojska co do pożądaných zasobów osobowych logistyki. Istotne są tu zatem posiadane przez kandydatów wykształcenie, znajomość języka angielskiego oraz sprawność fizyczna.

Oficerowie logistyki są także kształceni w trybie stacjonarnych studiów trwających dziesięć semestrów. Rekrutują się oni wówczas z absolwentów szkół średnich i muszą posiadać zdaną maturę. Podobnie jak w przypadku szkolenia w Studium Oficerskim muszą oni posiadać obywatelstwo polskie, być sądownie niekarani, posiadać odpowiednie predyspozycje psychiczne i fizyczne do pełnienia zawodowej służby wojskowej, mieć ukończone osiemnaście lat oraz pozytywnie zdać egzamin wstępny. Kształcenie odbywa się w formie studiów dwustopniowych. Po zakończeniu kształcenia, w zależności od ukończonej uczelni wojskowej, uzyskują tytuł zawodowy magistra lub magistra inżyniera i są promowani na stopień podporucznika¹¹. Etapy dotyczące rekrutacji są zbliżone do tych, które zostały scharakteryzowane powyżej. Obecnie przyszli oficerowie-logiści kształceni są w tej formie edukacyjnej przede wszystkim w Wojskowej Akademii Technicznej oraz w WSOWL.

OFICEROWIE LOGISTYKI JAKO ELITA WOJSKA

Dokonana charakterystyka teoretycznych podstaw odnoszących się do elit utożsamia, że niestety nie wszyscy oficerowie logistyki mogą być postrzegani jako taka. Składa się na to kilka oczywistych faktów, które postaram się zaprezentować. Od wieków istnieje zapotrzebowanie na elity reprezentujące różnorodne środowiska. Tak też stało się w przypadku oficerów, których poważanie i wzorce postępowania są jakże często porównywane ze stanem rycerskim. Ta część społeczeństwa obdarzana była szczególnym podziwem ze względu na siłę, męstwo i honor. Nie każdy przecież mógł należeć do tej silnie reglamentowanej grupy i takiego zaszczytu nie wszyscy dostępowali. Podobnie sytuacja przedstawia się z oficerami, szczególnie tymi, którzy zajmują najwyższe pozycje w hierarchii stanowisk służbowych w instytucji jaką jest armia. Mam na myśli oficerów starszych, czyli osoby posiadające stopień od majora wzwyż. Obecnie szacuje się, iż w korpusie osobowym logistyki znajduje się około: 750 podporuczników i poruczników, 1700 kapitanów, 850 majorów, 500 podpułkowników, 180 pułkowników i 2 generałów. Analizując powyżej zaprezentowane dane liczbowe dostrzegamy, iż właśnie stopień wojskowy majora jest poważnym progiem, który nie zostanie osiągnięty przez wielu oficerów. Ubiegająca się o tę szarżę grupa kapitanów jest dwukrotnie większa. Należy także zdawać

¹¹ Tytuł zawodowy mgr inż. otrzymują absolwenci Wojskowej Akademii Technicznej, zaś magistra uzyskują absolwenci Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Lądowych.

sobie sprawę, że zajęcie tej pozycji jest obwarowane wieloma wymogami, wynikającymi z zapisów prawa. Oficerem starszym może być osoba, która ukończyła preferowane na stanowisku służbowym studia podyplomowe lub posiada stopień naukowy doktora. Oprócz tych wymogów konieczne jest posiadanie odpowiedniej znajomości języka obcego oraz minimum bardzo dobrych ocen z opiniowania służbowego, które odbywa się jeden raz w każdym roku kalendarzowym.

Najważniejszą jednak kwestią jest dysponowanie wolnym etatem, a te z racji ich wysokiego statusu i poważania zostają najczęściej uwalniane w przypadku awansu oficera na wyższe stanowisko, czyli zaszeregowane do stopnia podpułkownika lub zmiany statusu jednostki na osobę nie będącą żołnierzem. Należy zdawać sobie sprawę, że takie sytuacje nie należą do codzienności i bardzo często kapitan-logistyk, pomimo swojej doskonałej działalności w roli zawodowej, musi długo oczekiwać na zajęcie wyższej pozycji uprawniającej go do funkcjonowania jako oficer starszy. Zatem przejście z korpusu oficerów tak zwanych młodszych, stanowi pewną bardzo widoczną granicę dostania się do elity wojskowej. Patrząc na powyższe dostrzegamy, iż stanowiska oficerów starszych są reglamentowane i poważnie ograniczone. Im wyżej w hierarchii stanowisk znajdujących się w strukturze organizacyjnej logistyki, tym są one bardziej limitowane. Na samym szczycie elity logistyki znajdują się generałowie, których w całej logistyce wojska jest tylko dwóch.

Ponadto elitą pośród oficerów logistyki są jednostki pełniące role zawodowe w głównych instytucjach sił zbrojnych. Komponuje się to w powyżej podjętą problematykę. Otóż w zasadniczych instytucjach należących do armii, do których zaliczę Sztab Generalny Wojska Polskiego, Dowództwo Generalne Rodzajów Sił Zbrojnych i Dowództwo Operacyjne Rodzajów Sił Zbrojnych, właśnie majorowie, jako najniżsi rangą oficerowie, znajdują zatrudnienie. Praca w tych strukturach umożliwia posiadanie wielu atrybutów, w tym zaś władzy, która wyraża się w opracowywaniu kluczowych do funkcjonowania wojska dokumentów. Znaczna ich część przedstawiana jest do akceptacji Ministra Obrony Narodowej, bądź któregoś z Podsekretarzy Stanu. Zatem propozycje wyrażane w opracowywanych dokumentach mają odzwierciedlenie w funkcjonowaniu całej społeczności wojskowej.

Podobnie sytuacja przedstawia się z oficerami wykonującymi role zawodowe w jednostkach wojskowych. Do tej elitarnej grupy zakwalifiko-

wałbym z kilku względów także oficerów od stopnia wojskowego majora. Po pierwsze w przypadku korpusu logistyki jest to szef komórki zajmującej się planowaniem zaopatrzenia niezbędnego do funkcjonowania jednostki wojskowej, np. pułku lub brygady. Jest osobą posiadającą ogromne kompetencje i uprawnienia w zakresie sprawowanej funkcji. Jego działania mają wpływ na sprawne działanie, często ponad kilkuset lub nawet kilku tysięcy ludzi. Po drugie, w odniesieniu do pododdziałów jednostek wojskowych, oficer w randze majora jest zastępcą dowódcy batalionu logistycznego. Jest to bardzo ważna funkcja, nie dosyć jedyna w całej jednostce, bowiem w strukturze organizacyjnej pułku i brygady (ogólnowojskowej) znajduje się tylko jeden taki pododdział. Jego decyzje wpływają na całokształt funkcjonowania społeczności żołnierskiej danej grupy społecznej, którą z pewnością są jednostki należące do batalionu logistycznego. Jest to znaczące w strukturach stanowisko, które podlega z kolei oficerowi posiadającemu stopień wojskowy podpułkownika.

Uwzględniając walory intelektualne i moralne oficerów starszych oraz generałów można uznać, iż elita jaką tworzą wynika z zajmowania kluczowych pozycji w strukturach wojska. Cieszący się niesłabnącym poważaniem i prestiżem, spełniają oni także inne ważne funkcje w życiu danej społeczności, zaspokajając jednocześnie własne ambicje i potrzeby.

Warto nadmienić, że istotne miejsce w postrzeganiu jednostki, nadawania jej wysokiego prestiżu i wynoszenia na postument przewidziany dla elit, ma odpowiedni poziom zarobków. Obecnie często, szczególnie w segmencie inteligencji, obserwuje się tendencje degradacji w strukturze społecznej i deklarowany brak środków do godnego funkcjonowania. Takie przekonanie o niewystarczającym wynagradzaniu dotyczy niestety także ludzi z wyższym wykształceniem, w tym oficerów logistyki, zwłaszcza niższych rangą.

ZAKOŃCZENIE

Uprzywilejowana pozycja, jaka jest zajmowana przez oficerów starszych i generałów nie jest dana raz na zawsze. Jest ona utrzymywana do czasu realnego członkostwa w danej grupie społecznej. W chwili zdjęcia przez nich munduru, przesłanki do uznawania ich za elitę zwyczajnie wygasają. Często w chwili odejścia z wojska i brakiem dalszych perspektyw, jednostki takie popadają w kryzys, a ich dotychczasowa jakość życia spada. Znane są liczne przypadki podejmowania przez oficerów, także starszych,

pracy w firmach ochroniarskich, sprzątających i ochraniających. Panuje ogólna niechęć do zatrudniania emerytowanych wykształconych oficerów, bowiem istnieje przekonanie o tym, że niewiele potrafią i brak im wymaganej wiedzy. Ponadto często, bez uzasadnienia, uznaje się ich jako osoby posiadające problemy w adaptacji do nowej roli. Funkcjonując przez kilkadziesiąt lat na „wysokich obrotach”, nagle okazuje się, że są zbędni i nie potrafią odnaleźć się w nowej rzeczywistości. Dochodzi do sytuacji nieciekawej, kiedy społeczeństwo nie wykorzystuje w należyty sposób doświadczenia wykształconych, kompetentnych i sprawnych oficerów rezerwy.

Na uwagę zasługuje wywodzenie się nowych elit w wojsku. Otóż pochodzą one z różnych środowisk, w wyniku naborów do szkół wojskowych. Są one więc pozyskiwane poprzez nieustanny ruch wywołany ich krążeniem. Pochodząc z różnorodnych, często niżej sytuowanych środowisk, osiągnęły wyższe pozycje, gdzie następuje ich ustawiczny rozwój. Nieustanne zmiany i rotacje elit, także wśród oficerów logistyki, są naturalną rzeczą i wynikają z fizycznego zużywania się jednostki lub mniejszej odporności na działania konkurencji, która także dąży do władzy. W celu niedopuszczenia do obniżenia potencjału elity, następujące kooptacja w jej szeregi nowych członków i jej zmiana.

BIBLIOGRAFIA

1. Mills C. W., *Elita władzy*, Wydawnictwo Książka i Wiedza, Warszawa 1961.
2. Pareto V., *Uczucia i działania. Fragmenty socjologiczne*, A. Kojder (red.), Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1994.
3. Senkowska-Gluck M., *Pojęcie elity i jego przydatność do badań historycznych*, [w:] *Spółczesność polskie XVIII i XIX wieku. Studia o grupach elitarnych*, J. Leskiewiczowa (red.), PWN, Warszawa 1982.
4. Sokół W., Żmigrodzki M., *Elity polityczne*, [w:] *Wprowadzenie do nauki o państwie i polityce*, B. Szmulik, M. Żmigrodzki (red.), Wydawnictwo Naukowe UMCS, Lublin 2010.
5. Sztumski J., *Elity ich miejsce i rola w społeczeństwie*, „Śląsk” Sp. z o.o. Wydawnictwo Naukowe, Katowice 2007.

AUTORZY

Dr n. hum. inż. Marcin Liberacki – podpułkownik, pracujący w Zarządzie Logistyki – P4 Sztabu Generalnego Wojska Polskiego. Inżynier telekomunikacji, magister politologii oraz magister zarządzania i dowodzenia, doktor nauk humanistycznych. Stopień naukowy zdobył w Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego. W obszarze jego zainteresowania leżą zagadnienia funkcjonowania grup dyspozycyjnych w aspektach teorii zmiany społecznej, instytucji totalnej, roli społecznej, wiedzy oraz zarządzania i motywacji. Jest autorem publikacji m.in. z obszaru socjologii bezpieczeństwa i grup dyspozycyjnych oraz społecznych przemian dokonujących się w logistyce Sił Zbrojnych RP.

e-mail: mmliberacki@wp.pl

Dr n. społ. Zbigniew Kuźniar – doktor nauk społecznych, pedagog, resocjalizator. Pracę doktorską obronił w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Wrocławskiego. Żołnierz zawodowy, wykładowca w Wyższej Szkole Oficerskiej Wojsk Łądowych im. gen. Tadeusza Kościuszki we Wrocławiu w Wydziale Nauk o Bezpieczeństwie. Współpracuje z Zakładem Socjologii Grup Dyspozycyjnych oraz Zakładem Socjologii Edukacji Instytutu Socjologii Uniwersytetu Wrocławskiego. Członek Polskiego Towarzystwa Socjologicznego, Przewodniczy Sekcji Socjologicznych Problemów Bezpieczeństwa Narodowego PTS oraz European Association for Security. W obszarze jego zainteresowań leżą zagadnienia z zakresu funkcjonowania grup dyspozycyjnych ze szczególnym uwzględnieniem korpusu podoficerskiego Sił Zbrojnych RP. Jest autorem wielu publikacji z obszaru socjologii grup dyspozycyjnych, socjologii edukacji i andragogiki oraz szeroko pojętego bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego. Jest autorem kilku pomocy naukowych oraz współredaktorem kilku książek. Uczestniczy w radach naukowych i jest recenzentem w kilku wydawnictwach.

e-mail: zbigniewkuzniar@interia.pl